

INSTRUMENTE DE LUCRU

Glosar de cuvinte din documente grecești (IV)

NATALIA TRANDAFIRESCU

Continuăm să publicăm cuvinte al căror sens a putut fi lămurit fie prin consultarea dicționarilor sau glosarelor pentru alte limbi decît greaca fie din context; în cazul în care sensu nu este sigur, în dreptul lui s-a pus semnul întrebării. Prescurtările pentru denumirile fondurilor sînt următoarele: H. I = „Hagi Ianuș Costa Petru”, HCP = „Hagi Constantin Popp” Ms. = Colecția „Manuserise”; toate aceste fonduri se găsesc la Arhivele Statului din București. Alte prescurtări: CDT = „Catalogul documentelor turcești”, vol. I, București, 1960.

ἀδαταλίαια (τά) = avadelicuri, diverse obiecte din gospodărie, mărunțișuri.
„... τὰ δὲ σπίτια Κραϊόθας καὶ ἀδαταλίαια ἀπὸ ὅλα τὰ κονάκια ὅτι μοῦ πέσουν τὸ μερίδιον μου...” (H. LXXV — 72) „... casele de la Craiova și diversele obiecte din gospodărie din toate conacele, deoarece mi-au revenit ca parte a mea <din moștenire> ...”. Mai v. și fond „I. Stamu”, XXI — 58.

ἀβίζον (τὸ) = anunț; κανὼ — = a anunța.
„... προχθὲς μᾶς ἐπαρισιάσθημεν 3 πόλιτζες τῆς καὶ ἀτζεράριμεν ... καὶ κανένα ἀβίον δὲν μᾶς ἤχεν.” (H. VI — 13) „... alaltăieri mi s-au prezentat trei polițe ale tale și le-am acceptat ... <deși> nu primisem nici un anunț”.

ἀζάδες (οἱ) = azale, azade, membri ai tribunalelor locale din provinciile supuse Turciei.
„... διότι πρόκειται εἰς Μέσοβον νὰ γείνη ἡ ἐκκλογή τῶν ἀζάδων, ἦτοι μελῶν τοῦ Δικαστηρίου κατὰ τὸ νέον σύστημα...” (I.S., XXIV — 43) „... deoarece este prevăzută la Meşovo alegerea azalelor adică a membrilor Tribunalului în conformitate cu noua reformă” ...

ἀζάπτι (τὸ) = act de înțelegere, contract.
Cf. ic. zapl-name „act de posesiune, proces verbal”.
„... κατὰ τὸ ἀζάπτι ὅπου ἐδόσαμεν διὰ γένημα ὀκάδεης 17.500 ...” (I.S. VI — 34) „... în conformitate cu actul de înțelegere pe care l-am dat pentru 17.500 ocale de cereale ...”.

ἀλαφρώω = a scăpa de ...
„... καὶ ἂν τὸ ἐνάντιον τὰ δίδαμαν τοῦ μπεκρι Γ' ἰότα πίσω, καὶ ἂν τὸ ἔκαμες αὐτῶ, πρέπει νὰ ἀλαφρόθηκες ἀπὸ λόθρες.” (H. V — 126) „... dacă, din contră, le-am fi dat beivului de Iota, chiar dacă făceau asta, trebuie să scăpăm de <aceste> polițe”.

ἀλάζουρα (τὰ) = alice (?)
„... τοῦ στείλαμεν καὶ ἀλάζουρα μετὰ τοῦ Κοτζοῦ διὰ νὰ τὰ ἐνεχειρήσῃ τῶ μεδελ <νιτζάρη> Δίνουλα...” (Ms. 695, f. 737 v.) „... i-am trimis și alicele prin Cocioi, ca să le dea medelnicerulu Dinul”.

ἀλληδες (οἱ) = aliede, monede turcești de aur (circulau la cursul de 14 sau 12 groși).
„... ἤθελησε νὰ σᾶς σείρη ἀλλήδες διακοσίους, Ν. 200, νὰ δεχθῆται τὴν τράτταν του...” (I. Stamu, III — 113) „... a avut intenția să vă tragă <o poliță> cu 200 de aliede, ca să acceptați trata lui”.

ἀλουποκοίλα (ἡ) = blană de pe pînțelele vulpii.
„... ὅσα διὰ misădi ἀλουποκοίλα καὶ κομάθι εἰς 3 κοντογούνια ὁμοῦ με τὸ φτιάσιμεν ... 37 <γρόσια>.” (Col. „A. Ars ch.” — Achiz t : 98). „... iar pentru misadă de blană de vulpe de pe pînțele pentru trei scurte de blană împreună cu făcutul <acestora> ... 37 groși”.

ἀμπαστάδες (οἱ) = temelile unei construcții, construcții auxiliare.
„... ἔλαβα δανικῶς παρὰ τοὺς κ <υρλ> οὺς Δημητρίω καὶ Στέργιω Νιτζου Στάμου γρ <όσια> 500 καὶ εὔκεσα τοὺς ἀμπαστάδες τοῦ κερχανά μου.” (I. Stamu, II — 166) „... am luat împrumut de la domnii Dimitrie și Sterie Nițu Stamu 500 de groși, ca să fac temelile cherhanalei mele”.

ἀνθειαστος, ον = (despre morți) fără slujbă religioasă, neslujit.
„... Ημεῖς ἐδῶ καλὰ ἤμεσταν ὁμως τὸν κύρ Ἀστρινῶν ἀκόμι ἀνθειαστον τὸν ἔχομεν ἐπειδὴ καὶ ἐροτήσαμεν τὸν δεσπότι κὲ δὲν δίδι ἄθειαν.” (H. XLVI — 56). „Noi aici sîntem bine, însă

pe Astrino il finem încă fără să-i fi făcut slujbă <de inmortintare>, deoarece l-am întrebat și pe episcop și nu ne dă voie”.

ἐποτιζνίματα (τά) = nemulțumiri, revolte.

„... και τούτω φαίνεται να ἀκολουθῆ και ἀποτιζνίματα μεριῶν μάλιστα ὅς καλὰ ἐκατάσταδα ὁ πρῶτετός· εἶναι ὁ εἶδος τῆς φωλιθῆς”. (HI. LXV – 151) „... și se pare că vor avea loc chiar și unele nemulțumiri, mai ales că, după cum bine am priceput eu, capul <rautățiilor> este flul lui Follos”.

ἀργέλια (ῆ) = despărțitură, grajd.

„... 5 φοράδες μετὰ πουλάρια οἱ ὁποῖες ἀς βαλθοῦν στὸν ἀργέλιαν.” (HI. XCVI – 68). „... 5 iepe împreună cu mînji lor să fie puși în grajd”.

ἀσιγνάτζια (αἰ) = asignații, monede de hirtie (emise la sfîrșitul sec. al XVIII-lea; bancnotă <cu curs forțat>).

„Ἀὐτὴ ῆ ποσότης, πενήντα κιλιάδες δούβλια εἰς βασιλικὰς ἀσιγνάτζιας πρέπει νὰ περιστρέψεται εἰς τὸ φυλακτικὸν ταμεῖον μὲ πέντε εἰς τὰ ἑκατόν.” (I. Stamu, I – 1970). „Această sumă de cincizeci de mii de ruble în asignații împărătești trebuie să fie rulată de către Casa de depuneri, cu <dobîndă> de 5%”.

ἀσπράδες (αἰ) = asprade, un sortiment de blănuri.

”Ἐἶδα και διὰ ταῖς ἀσπράδες ὅπου εἶχεν ὁ φίλος εἰς Βρασόδον καλῆτεφα νὰ πέρνης τὰς ἀσπράδες παρὰ τὰ συντάξια.” (I. Stamu, II – 109) „Am văzut <ce scrii> și despre „aspradele” pe care le are un prieten la Brașov, mai bine să lei aspradele decît sîngearurile”.

ἀστέργια (τά) = rîși (blănuri).

„... 55 ἀστέργια ἤγουν ζερταβάδες ... a 2,5 ... f. 137, 50” (HCP XXXIV – 14 și 15) „... 55 de rîși adică rîși ... cu 2,5 <florin bucata fac> ... 137,50 florini”.

βαλοῦτα (ῆ) = valoare fie a unei polițe, fie a unei sume de bani.

„... και τὴν βαλοῦταν <τῆς πόλιτζας> θέλετε τραβῆση τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἀναγνώστη Παπ(ατεῦ) εἰς φιορίνια”. (HI. VI – 71) „... cit pentru valoarea poliței, o veți trage la Viena asupra lui Anagnoste Papateu, în florini”.

βαρνικέροι(οί) = cei care lucrează la varniță la stîns varul.

„... διὰ ἀσδέστην ἠθέλεται κάμη αὐτοῦ εἰς Βουρβόρου ... νὰ τοὺς δοθῆ βαρνικέρους δύο ὁπθῶ μὲ πρόεγραψε νὰ τὴν στέιλω συμφωνιμένους ἀπ’ ἐδῶ.” (HI, LXVIII – 50).

„... pentru cit var vreți să faceți acolo, la Vîrvoru ... să li se dea doi oameni pentru varniță, deoarece mi-a scris mai demult să-i trimit, tocîndu-i de aici”.

θερμέτι(τό) = vermut.

„... ἐφόρτωσα ... εἰς περιλαδῆν σας 1 θαγένι μὲ θερμέτι ... και σᾶς εὐχομαι νὰ τὰ πῆτε εὐθύμως. (HCP V – 256).

„... am încărcat ... ca să luați în primire un butoi cu vermut și vă doresc să-l beți cu veselie”.

βοκούφης (δοκούφης), ες = binevoitor.

„... ὅπου εἶναι τῆς δυνάμεως μου διὰ νὰ πληροφορήσω τὸν ἀφέντην μας νὰ γίνῃ βοκούφης διὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.” (HI. LXV – 187) „... <voi face> cit stă în puterea mea ca să-l înformez pe stăpînul nostru ca să fie binevoitor în privința acestei afaceri”.

βουλντζια(ῆ) = volnicie, act emis de o autoritate centrală pentru acordarea dreptului de exportare a unor produse sau pentru a constrînge pe cineva să-și îndeplinească o obligație.

„... νὰ δοθῆ ἕναν σλουιτόρον και νὰ στείλετε διὰ νὰ μαζώξουν <τὰ γρόσια> και νὰ γίνῃ και μία βουλντζια διὰ νὰ τοὺς φέρουν.” (HI, IX – 138.)

„... și să vi se dea un slujitor să-l trimiteți să strîngă banii și să se facă și o volnicie ca să-l aducă”.

βουλάντε (ὀ) = volantă, scrisoare deschisă.

Cf. it. *volante* „zburător, *folio* – „foaie volantă”.

„... θέλετε δώσετε τὴν πόλιτζαν ὁμοῦ μὲ τὸ βουλάντε γράμμα...” (HI, LXIX – 55) „veți înmîna polița împreună cu o scrisoare deschisă ...”

βούλλα (ῆ) τοῦ ταμπακίου = pecetea tabacului, taxă impusă asupra acestei mărfi, în funcție de greutatea ei.

„Λοιπὸν διὰ ... τὴν βούλλαν αὐτοῦ εἰς τὴν ὀλιγοτέραν τιμὴν σᾶς σταθῆ δυνατόν, ἐπειδὴ εἶναι ὁ καιρός καθ’ οὗ ἀλλάζουν οἱ ποσείδες.” (I. Stamu, III – 107) „Deci ... pentru pecetea acestuia (a tutunului – n.t) al posibilitatea acum să plătești mai puțin, deoarece a sosit momentul cînd se schimbă vameșii”.

γάτταις (οί) = o varietate de pește.

„... διὰ γάτταις εἶναι κάμποσι δισκολία ἀπὸ ἐδῶ διὰ τὶ δὲν μπορούμεν νὰ σιμειδαστῶμεν μὲ τοὺς θαμμεσιέδες.” (HI, LXVIII – 54(2), 62, 71(1)) „In ce privește peștele avem ceva greutăți <cu expedierea> de aici, deoarece nu putem să cădem la înțelegere cu vameșii”.

γγιουτένια (τά) = salam, ghiudem.

„... διὰ νὰ μᾶς στείλετε πέντε γγιουτένια καὶ πέντε γλόσσασις.” (HI, LXVIII—50) „... ca să ne trimiteți cinci salamuri și cinci limbi”.

γε(ν)δέκι(τὸ), γινδέκι = ieduc, unitate de măsură (capacitate); un fel de baloturi, colete mari cu grăsimi.

„Δογαριασμός πούλησως καὶ ἔκκαθαρίσεως τῶν 12 γινδέκια τζερβισίου...” (I. Stamu, VI—75 b) „Soțoeteala vînzării și lîchidării celor 12 ieducuri cu cerviș...”

γχερεκ ... γχερέκ ... = și... și; atît la ... cît și la ...

„... ὥστε εἰς κάθε αὐθεντικὴν καὶ χωρικὴν, ὑπόθεσιν νὰ συντρέχουν καὶ βοηθοῦν τὸν εἰρημένον Χρόνον γχερέκ εἰς ἀπέρασμα ἀσκεριῶν γχερέκ εἰς κάθε ὑπόθεσιν.” (I. Stamu, VIII—70(b)) „... înct pentru fiecare chestiune oficială sau particulară să-l asiste și să-l ajute pe numitul Hroni, atît pentru trecerea armatelor cît și în oricare altă chestiune”.

γιαπή (ή) = gard, Imprejmuire, hotar.

„... ἤγουν ἀπὸ τὴν κόχην τοῦ δρόμιον ὁποῦ κατεβένουν ἀπὸ τῆς δῶα πόρτας τοῦ μοναστηρίου ἕως εἰς τὴν γιαπὴν τὴν ξυλιγὴν τοῦ μακαρίτου Πούρβου Ἰσπάσι.” (M-reia Mihai Vodă, VI—16) „... adică de la colțul drumului care coboară de la cele două porți ale m-rii pînă la gardul de lemn al răposatului Pirvu Ispas”.

γιασακτζίδες (οἱ) = iasaccii, curieri poștali.

Cf. tc. iassacci „gardian, soldat pentru siguranță, pentru a asigura o escortă (iasak „ordin, interdicție” (CDT, glosar).

„... ἐπειδὴ καὶ στέλλουν (γρόσια) καὶ ἄλλοι φίλοι μὲ τὸ νὰ εἶναι οἱ γιασακτζίδες τῆς πόστας γνωστοί.” (HI. VI—45, 50, 40) „... deoarece și alți prieteni expediază (bani), deoarece iasaccii de la poștă sînt foarte cunoscuți”.

γιαφτάδες (οἱ) = orînduieii, polițe.

„... τὰ δὲ γρόσια δέκα ἐπτά χιλιάδες, ὁποῦ εἰς γιαφτάδες ἄφισεν ὁ Πέτρος μας εἰς τὸν Χατζή Χαφούζην κατὰπην νὰ συνάξη παρακαλούμεν νὰ ἔχητε καὶ ἡ τιμιότη σας τὴν φροντίδα.” (Ms. 695, f. 381 v.) „... iar pentru banii șaptesprezece mii de groși, pe care Pețcu al nostru i-a lăsat în orînduieii (polițe) casapului Hagi Hafuz, ca să-i stringă, vă rog să aveți și dvs. grijă.”

γιμένα (τά) = imiņei (încălțăminte de epocă).

„... ἐπὶ συμφωνία γρ(όσιας) 500 καὶ 20 δκ(ά)δ(ες) μαλλὶ καὶ δῶα ζευ(ά)ρ(α) γιμένα καὶ ἐν ζευ(ά)ρ(α) ὑποδήματα.” (HI, LXV—69) „... cu înțelegerea (următoare): 500 de groși și 20 de ocale de lînă și două perechi de pantofi și o pereche de încălțăminte”.

γιολτζουλκι (τὸ) = călătorie.

Cf. tc. iolciuluc „călătorie”.

„... τοῦ ἐλέγαμεν διὰ τὸ γιολτζουλκι εἰς Μόσχαν νὰ εἶναι ἄσιον καὶ ὅτι νὰ μᾶς γράφει συχνῶς.” (Ms. 695, f. 114 v.) „... în legătură cu călătoria spre Moscova, i-am urât să-i fie cu noroc și să ne scrie și nouă des”.

γιοργάνι (τὸ) = plapomă.

Cf. arôm. giurgâne „couverture de lit ouatée” (tc. iorghan „plapomă”).

„... σᾶς λέγω, φίλε, ὅτι τὸ γιοργάνι τὸ ἐπερίλαβα καὶ σᾶς εὐχαριστῶ.” (HI LXVII—54) „... vă spun, prietene, că plapoma, am primit-o și vă mulțumesc”.

γιουρουστ(ζ)ω = a cîștiga, a avea un cîștig.

„... φέτο(ς) οὕτως ἦτον, δὲν ἐγκιουρουστ(ζ)ισαμαν.” (H.I, XXXVI—54) „... anul acesta așa a fost, n-am cîștigat”.

γράζω = a da, a oferi (glosă).

„... ἐμᾶς, μᾶς προστάζει ὁ νόμος νὰ πάρομαι ἀπὸ πλουσίους νὰ γράζομαι εἰς ὄρφανούς καὶ ἐμὶς τὸ ἐνάντιον, πέρνομαι ἀπὸ τοὺς ὄρφανούς καὶ δόσομαι τὸν πλουσίον.” (H.I. XXXV—136) „... nouă legea (creștină) așa ne poruncește, să luăm de la cei bogați și să dăm la orfani, iar noi din contră luăm de la cei orfani și dăm la cel bogat”.

δάρκι (τὸ) = expediere, trimiteri; peșches (?)

κάμνω ~ = a trimite, a da în dar (?)

„... ὡσούτως τὴν παρακαλῶ ἀπὸ τὸ τζερβισι ὁποῦ ἐκάμετε δάρκι διὰ τὸ μουπάκι, ἀπὸ ἐκεῖνο πρηνενδέρω καὶ γέγω ἕικοσι ὀκάδες.” (H.I. LXVII—103). „... de asemenea te rog pe dumneata, din cervișul pe care l-ai expediat pentru bucătăria (sultanului vostru), din acela cer și eu (să mi se dea) 20 de ocale”.

δέγγι (τὸ) = balot, sac, orice fel de pachet ambalat.

„... λέγθιντας σας κιὰ διὰ τὴν πώλησιν λυθλαυλίθου σας δεγγίων 2 εἰς τὰ (γριθία) 46 1/2 (H.I. VI—71) „... spunîndu-vă dvs. și în legătură cu vînzarea de lulachi, (marfa) dvs. 2 saci cu 46 1/2 groși”.

δεκάρια (τά) = decarii, baloturi, colete cu un nr. fix de bucăți de marfă.

„300 γρ(όσια) ... ὅσα τὴν πούλησιν 40 δεκαρίων κουναδοκοτζίων ἃ γρ(όσια) 7 1/3” (I. Stamu, III – 214).

„300 de groși ... cliți <am luat> din vânzarea a 40 de decarii de piei de viezure cu 7 1/3 groși < bucată>”.

δεχερμέ (ή) = dirmea, basma, legătură pentru cap.

„1 δεχερμέ τουλπάνι ... 2 <γρόσια>”. (H.I., VI – 20).

„O dirmea de tulpan ... <costă> 2 groși.”

δίττα (ή) = casă de negoț, firmă comercială, societate.

Cf. it. *ditta* „idem”.

„... ἀκολουθῶς δὲ θεωρόντας τὰ κατάστιχα τῆς ἐδῶ δίττα μου..” (H.I., LXV – 184)

„... prin urmare verificând catastruhurile casei mele comerciale de aici ...”.

δολαρτζω = a da tircoale: (fig.) a ocoli, a amina plata unor datorii.

Cf. arom. *dulaie* „tircol, ocol”.

„Πεῖ μου ... ἄς μὴ στογαθῆ ὅτι τῆ ἐδολαρτζίσθησα καὶ δὲν τὰ ἐστίλλα εἰς τὴν δίωρίαν.”

(H.I., LXV – 129 (2)) „Domnul meu ... să nu te gindești că am aminat plata <banilor> și nu îți i-am trimis la termen”.

ἐκμπее (ή) = anturaj.

„... διὰ τὴν μὰς διωρίση, ἔναν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ ἐκμπее του νὰ σταθῆ ἐδῶ.” (I. Stamu, VIII – 40) „... ca să ne orînduiescă un om din anturajul lui, ca să stea aici”.

ἐρνλιε (δ) = herghelie.

„Ἀκόμη σὰς ξαναπακακαλιῶ πως ἦνε γνωστὸν διὰ τὰ 3 ἄλλογα μου ὅπου ἔχω εἰς τὸν ἐρκιλέν σας.” (H.I., LXVIII – 38) „Din nou vă rog iarăși, ceea ce se știe deja, în legătură cu cei trei cai ai mei pe care li am în herghelia dvs.”

ζαερτζιλίκι (τὸ) = ocupație, Pentru text, v. *ισνάφι*.

ζαράλη (mai corect ζαράρη = pagubă).

Cf. arom. *zărare* „pagubă” <tc. *zarar* „dominaj, perte”>.

„... πλὴν τῶρα, εἰς τὸ ἐρχομὸν τοῦ Ὀλτου, μὰς ἔκαμε ζαράλη εἰς τὸ γάρδον.” (H.I., LXVI – 23) „... dar acum, cînd a venit Oltul mare, mi-a făcut mare pagubă la împrejmuire”.

ζαμπολόγγι (τὸ) = ambalaj.(?)

„... καὶ γούνωμα τοῦ τζουμπέ καὶ κοντογουνίου τοῦ κύρ Στεφάνου ἀδέλφου τῆς, ζαμπολόγγι, σφόρα καὶ γούνωμα π(α)ρ(άδες) 90”. (H.I., V – 164) „... și garnitura de blană a giubelei și a scurtei de blană ale lui Ștefan, fratele tău, ambalajul și sfoara <pentru> granitura de blană <fac> 90 de parole”.

ζαρδαβῆδες (ο) = zardave, blănuri de ris, de jder, etc.

„... ζαρδαβῆδες καὶ κοννάβια δὲν εὐρίσκονται κατὰ τὸ παρόν.” (I. Stamu, IV – 77)

„... blănuri de ris și de viezure nu se găsesc <la Ianina> în momentul de față”.

ζαχμέτι (τὸ) = oboseală.

Cf. arom. *zahmete, zahmet*, „supărare, necaz” <tc. *zahmet* „peine, fatigue”>.

„... σήμερον ἤρθαμεν εἰς τὸ λαζαρέτου ὅμως μάθε ὅτι πολὴ ζαχμέτι ἐτραβίζαμεν μ’ἕνα ἀμάξι.” (H.I., VI – 117). „... astăzi am ajuns la lazaret, însă află că am avut mare supărare din cauza unei căruțe <cu marfă>.” „Mai v. și fond „I. Stamu”, XII – 177.

ζερεκαντάρ = (advb.) de loc, nicidecum.

„Ἀπὸ τὸ ἔργον τῆς γραμματικῆς μου περισσότερον δὲν ἐκ-τείνουμεν ζερεκαντάρ.” (H.I., LXX – 36(1)). „Iar mai mult decît munca (treaba) grămăticiei mele nu mă mai întind”.

ζιγούρια (τά) = noatene (glosă).

„Ἐκ τῶν γρ(όσιων) 1064 ὅπου ἔδωσα τὸν Βοϊκὸν διὰ τὴν συνάξη πρόβατα: πρόβατα μὲ ἄρνια, κριάρια, μπατάλια, ζιγούρια δηλαδὴ νοάτενα..” (H.I., LXIX – 82). „Din 1064 de groși, pe care i-am dat lui Voicu ca să stringă oi: oi cu miei, herbeci, batali, oi tinere, adică noatene” ...

ζιέτι (τὸ) = trudă, oboseală, pierdere.

Cf. arom. *ziete* (pl. *zief*) „peine, fatigue” <tc. *zâiy’at* „pertes, dommages”>.

„... Καὶ τῶρα νὰ τραβῶ τόσον ζιέτι ἐνῶ εὐρῶ ἀμάξια μὲ βαριτατα τοὺς καιρόδες.” (H.I., LXV – 131(1)). „Și acum să am parte de atîta oboseală, deoarece găsesc căruțe cu chirii la un preț foarte mare”.

ζιγοπρόφιλον (τὸ) = margine, garnitură din blană prețioasă, aplicată la diverse haine.

„... ὅσα εἰς ἓν ἔκει ζιγοπρόφιλον ... 100 <γρόσια>”. (Col. „A. Arsachi” – Achiziții 1984)

„... margine de blană pentru o haină ... 100 de groși”

ζυγιαδισιλέν = foarte mult (advb.).

„Ὁ γέρο Ἀμπάζης ... ἐδέχθη τὸς ἀκριβοὺς χαριτισμοὺς τῆς καὶ σὲ εὐχαριστὰ ζυγιαδισιλέν.” (H.I., LXV – 32). „Bătrînul Abagis ... a primit salutările tale cordiale și îți mulțumește foarte mult”.

ἡγαρέδες (οἱ) = idarele, monedă; altă denumire pentru moneda numită „hairedē” (colo-
nați, icusari de aur, monedă turcească din a doua jumătate a sec. al XIX-lea).
κρητὸν δούρα ἡγαρέδες, ἐλαθῶν ἀπὸ τὸν κρητὸν στεργίον Μιτζαβίτην Πρ. V, 119. (ὁμολογία) διὰ
κηρυγέδες 2 δούα. (I. Stamu, IV - 30) „... două idarce am primit de la dl. Sterie Meitarău
Pe v. „... <zapis> pentru două hairede”. φέρω ἡγαρέδων ἡμισίον ἡμισίον ἡμισίον (ὁ) ἡγαρέδων
ἡμισίον ἡμισίον (ὁ) = iltizamgiu, arendaș; (I. Stamu, II - 34) „... să ia și de la usurați hăltți din Malacas, două <partii>
„... να πάρι καὶ ἀπὸ τοῦ οὐσιούρι τῆς μπαράς εἰς τὸ Μαλακάσα, δύο ἡμισιούρις καὶ ἑναὸν ὁ
ἡμισίον ἡμισίον.” (I. Stamu, II - 34) „... să ia și de la usurați hăltți din Malacas, două <partii>
proprietarii și una iltizamgiul (arendașul)”.

ἡμαρτί (τὸ) = un fel de han, ospătărie; (I. Stamu, II - 34) „... ἡμαρτί (τὸ) = un fel de han, ospătărie.
Cf. tc. imarel „azil” pentru șăraci; ospătărie” (G.D.L. glosar) (I. Stamu, II - 34) „... ἡμαρτί (τὸ) = un fel de han, ospătărie.
„30.000 (γρόσια) σιτάρι τοῦ ἡμαρτίου καὶ 21.500 (γρόσια) σιτάρι τοῦ παρβανῶ.” (Col. A. Arsachi
Arsachi” - Achiziții 1984). „Gru în valoare de 30.000 de groși pentru ospătărie și grâu de
21.500 de groși pentru tarsana”.

ἡνεοίε (ὁ) = nevoie, urgentă.
Cf. arom. ihližde, ihliž, „nevoie, urgentă” (tc. yglyza „necesité, besoin, urgence”).
„... με τὸ νὰ μοῦ ἔτυχαν λιτζιάς διὰ πληρωμῆν, τραβῶ διὰ Ζούκα μίαν πόλιτιαν καὶ τοῦ
γράφω νὰ μοῦ τὸ ἀντιγραφίσω διὰ ἐδώ.” (H. I. LXV - 173 (2)) „... (H. I. Stamu, V - 87) „... deoarece s-a întim-
plat să am nevoie pentru plată, voi frage pentru Zuca o poliță și îi voi scrie să mi-o contră-
tragă pentru aici...”

ἰεῖντι (τὸ) = venit.
„... καὶ ὅπου νὰ ἔξουσιν τὸ τι ἰεῖντι εὐνοχῶν ἀπὸ ἑκατὸν τὰ μουλκία καὶ μύλοφ.” (Col.
„A. Arsachi” - Achiziții 1984).
„... și să știe că venitul s-a strîns de pe acele moși și de la pragă.”

ἰσκουορζαρηλίχι (τὸ) = indemnare, diplomatie.
Cf. tc. isghiuzar „indemnatic, diplomaț, priceput”
„... ἡ φίλι πόρα κρήνον τὰ προφάσις ὀρθὸς καὶ μὰς διχουον ἰσκουορζαρηλίχι ἀφου ἡζουσαν
πύτην τῆν εὐχαριστίαν τοῦ ἐπένδῳ μὰς.” (H. I. LXV - 173 (2)) „... prietenii acum
judecă lucrurile cum trebuie și se poartă cu noi cu diplomatie, după ce au auzit de multu-
mirea <pe care și-a manifestat-o> stăpîninul nostru.”

ἰσπῶρο (τὸ) = (aici) ocupație, îndeletnicire.
„... ἄλλα νὰ μὴν λειψομεν ἀπὸ αὐτὸ ἰσπῶρο ἡτοῦ ἰσπῶρο, ὅπου ἐρρομεν ἀπὸ τοῦς περὶ
πατόρους μὰς.” (Ms. 695, f. 229 r) „... însă să facem față și acestei ocupații (îndeletni-
ciri) pe care o avem de la înaintașii noștri”.

ἰσπῶρο (τὸ) = strădanie, silință.
φέρω ~ = a-și da, silință, a se strădui
„... αὐτὸς δὲ ὁ Βασίλειος νὰ φέρῃ ἄλλον τὸ ἰσπῶρο εἰς τοὺς διορισμούς μὰς.” (H. I.
LXVII - 21) „... acest Vasile să și dea toată silința pentru îndeplinirea ordinelor noastre”.

ἰσπῶρο (τὸ) = ostilitate, dășmanie.
Cf. arom. ihliž „dășmanie, ostilitate”.
„... καὶ ἀν εἶναι ἰχτιλάς διὰ ὅλα ἄς στελλῶν διακρί(α) ὀνοματὰ ὅτι εἶναι ἑκατὸν ἀσπῆρι.
(I. Stamu, IV - 49) „... și dacă există vreă împotrivire în toată această chestiune, să tr-
mită cam 200 de persoane (adică soldați), deoarece aici este destulă armată.”

καβάδι (τὸ) = cățan (aici) slujbă, boierie, rang.
„Ἐχθὲς εἶναι καβάδι ὁ Νιτζουλέσουλκας ὀνοματὰ εἰς τὸν ῥαζον τοῦ Μανού, ὁ
Ρομανίτης διακρίτης.” (H. I., XXXVI - 4) „... ieri au fost numiți în slujbă: Nițulescu
ca vorbitor al orașului, în locul lui Manu, Romanitis ca asistier”.

καβάδι (τὸ) = gardă, suită.
Cf. arom. cavaz „garde (attache au service des missions et des consulats étrangers, des coles
étrangeres)”.

„Ὁ ἑτερος δὲ ἐξαιτεῖται κανένα καβάδι ἀναλόγον εἰς τὴν φαμίλιαν τὸν Ὀσπετλιανίδων.
(Col. „A. Arsachi” - Achiziții 1984) „Cătaiat însă a pretins o gardă pe măsura familiei
Ospetelișianului”.

οἰατιάρω (τὸ) = supărați, necazu
Cf. tc. keder, idem. (C.D.T. glosar).
„... καὶ ἰσπῶρο ἡνεοίε φεραλίτεια κατὰ τὸν πρῶτο μὰς ἑκατὸν ὁ ὀνοματὰ ὀνοματὰ ὀνοματὰ (H. I.
(XXXIII - 106) „... și să-i spuie despre supărarea mare pe care mi-a pricinuit-o călătoria și pa-
guba <pe deasupra>.”

καλπάκι (τὸ) = galbează.
„... (πρόβατα) φόρισαν ἀπὸ καλπάκι.” (H. I. XLVIII - 1622) „... (probațe) au
„... ὅλα αὐ μὴντινι de galbează”.

καλτάκι (τὸ) = șea, harnașament.

„Αβρον θέλω μαρτυρία το καλώς από αυτού από έλογο πατρός μου...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *căbul* „concession” (tc. *gaboul* „idem”) (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

„... νά μάσι από τά πρώτα κανίσκωα παρ(άδες) 60 λέγομεν ευδομήματα και από τά μικρά θυγού από τά πεδιά πρός παραδες ήκοσε 29...” (I. Stamu, II - 34), „... să strângă de la persoanele de primă (categorie) cite 60 de parole, adică șaptezeci, iar de la cele mici, adică de la copii, cite 20 de parole...” (I. Stamu, II - 34).

Κf. it. *cappa*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

„Εξόδα ναύλων και κάππα... 4 1/2 (95,65)” (I. Stamu, VII - 201), „Cheltuieli: navlu și cappa, a cite 9 1/2 groși (fac) ... 495,65 (groși)” (I. Stamu, VII - 201).

Κf. arom. *car*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *casela*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *act*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *act*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *capsilizi*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *capsilizi*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

Κf. arom. *capsilizi*, idem (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108), „Mime să binevoiești să-mi trimiți harnașamentul de la călul tatălui meu, care se află acolo...” (H. E., LXVI, 108).

„Διὰ τὸν Δημήτηρην Μπασαγιάνιν στοχάζομαι νὰ σᾶς ἐδώσω τὰ γρ(όσια) 350 ὅπου ἐπῆρα ἀπάνω μου ἀπὸ τὸν καψομαλί διὰ τὰ περασμένα δασίματα.” (I. Stamu, II — 258). „In ceea ce privește pe Dimitrie Basajani cred că ți-a dat cei 350 de groși pe care i-am luat asupra mea de la preot, pentru dările (din anii) trecuți”.

κεμπήρ-μεν-ζλίσι (τὰ) = consiliul unei eparhii (provincii).

„Χθὲς ὁ διοικητὴς (τῶν Ἰωαννίνων) διεκοίνωσε φερμάνι δι’ ἀναπαύοντα τὰ μέλη τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου (κεμπήρμεν-ζλίσι).” (I. Stamu, XV — 230) „Ieri guvernatorul Ianinei a făcut cunoscut firmanul de eliberare din funcție a consiliului eparhiei”.

κεσολύδια (κεσελύδια, τὰ) = cheseledii (chîoseledii), piei de bou tăbăcite.

„... κίτταξε ὅτι ὁ Διμίτριος μαζώνει θουβαλινὰ <πέττζια> ἤτοι κεσολύδια, διὰ νὰ τὰ πάρης.” (I. Stamu, II — 156). „...ai grijă că Dimitrie strînge piei de bivoli, adică cheseledii, să i le iei <pentru datorie>”.

κηρκαατζιού = dc Kirkagach (varietate de bumbac).

În fondul „H.I.” VI — 76 și în „HCP” II — 295.

Pentru text vezi cuvîntul σουπουτζέ.

κελεφάρια (τὰ) = călțari (o specie de rață).

„Ὁ στόλνικος, Γιακοβάκης σᾶς παρακαλεῖ νὰ τοῦ <οτείλετε> τὰ κελεφάρια του”. „II. I, LXV—30) „Stolnicul Iacovache... vă roagă să-i trimiteți călțarii”.

κιοσέ (ὁ) = colț.

Cf. arom. *kiöse* „coll” <tc. *keuché* „angle, coin”>.

„... ἕνα ἐργαστήριον πέτρινον, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸν κιοσέ εἰς τὴν ἄκρην, πρὸς τὸ μέρος τοῦ δρόμου... (Col. „A. Arsachi” — Achiziții 1984) „... o prăvălie de piatră, care se află în colț, la margine spre partea drumului” ...

κοβέτι (τὸ) = forță, putere: sănătate.

Cf. arom. *kuvel, eunele*, „force, santé”, alb. *kuvel* <tc. *gouvet* „force”>.

„... ὕγεια καὶ κοβέτι εἰς ἐσᾶς νὰ ἐξαποστείλῃ ὁ Κύριος.” (H. I., IX — 38) „...sănătate și putere să vă trimită Domnul <Dumnezeu>”.

κοινάρομαι = a se lăsa înșelat, păcălit.

Cf. arom. *coinar, v. Con'ear* „Turc habitant les villages situés entre Kozani et Sorović”.

„... καὶ ἂν ἤξευρα ὅπου ἤθελετε νὰ μᾶς κοινάρετε, ἀδιαφορούσα ἀπὸ τὴν δουλεύειν σας. (H. I., LXV — 148) „... și dacă știam că vreți să mă trageți pe sfoară, m-aș fi lipsit de serviciul dumnea voastră”.

κολίνκια (τὰ) = blană prețioasă, de pe spatele animalelor.

„... ἕσα ἔωκα διὰ 2 τουλούμια ἀλωποκοιλιῶς γρ(όσια) 14 καὶ 25 κολίνκια γρ(όσια) 43 καὶ 00. (H. I., V — 164) „...cit am dat pentru două tulumuri de blană de vulpe de pe pîntecele animalului (adică) 14 groși și 25 parale, iar pentru blana de pe spate 43 de groși și 90 <de parale>.”

κομρίκια (τὰ) = un fel de marfă (neidentificată).

„... προσπατοῦμεν καὶ διὰ τὰ κομρίκια σας κατὰ τὴν ὀρδινίαν σας, καὶ ὅταν τὰ πωλήσωμαι σᾶς δίδομεν τὴν εἰδησιν ὅπου νὰ στείλετε καὶ ἄλλα.” (Ms. 695, f. 87 v.). „...ne străduim și pentru marfa dvs. în conformitate cu dispoziția dvs. și după ce o vom vinde, vă vom da de știre ca să mai trimiteți și alta”.

κονβεντζιονισμῆντζ (ὁ) = monedă convențională.

Cf. germ. *Konventionsmünze* „monedă convențională”.

„(Ὁκτω)βρίου 31, διὰ τὸ κονβεντζιονισμῆντζ λάξαν.” (H. I., VI — 113). „Octombrie 31,agio pentru monedă convențională”.

κονοσιμέντο (τὸ) = o taxă plătită pentru corăbii.

„Ναῦλον εἰς κατχι 444, 11/00 ὡς τὸ κονοσιμέντο ἃ 3 1/2 καὶ 5 % ... γρ(όσια) 1080: 84”. (I. Stamu, VI — 80 bis). „Navalul pentru caie 494,11/00 împreună cu conosimento fac în total 1080,84 groși”.

κονοκριμπελογίζω = a face un recensămint, o conscripție (glosă).

Cf. lat. *conscribere* „idem”.

„... ὅτι νὰ τοὺς κονοκριμπελογίζου ἤγουν νὰ τοὺς μετροῦν πόσοι βωμαῖοι εἶναι εἰς τὸ βιλαέτι.”

„Frații Panu”, I—66).

„... ca să le facă recensămint, adică să-i numere, clii greci sint în vilaeet”.

κοντράζιον (τὸ) = agio, polițiatie.

„... τὰ κροντάλερα γρ(όσια) 6 1/4 τὸ διὰ Κωνταντινουπόλεως κάμβιον ἀλπάρε καὶ ἐνίοτε ἐν τὰ % κοντράζιον. (H. I. XLVII—72) „... croutalerii sint cu 6 1/3 groși pentru cambia „al pare” de la Constantinopol și uneori cu 1 % polițiatie.

κορτζοφάγιδες (ά) = lit. „mîncători de ploșnițe”, etimologie populară pentru κορτζουβάδιον, κορτζουδάκιον „cu pantaloni scurți”, adică, „după moda din Europa, apuseană”; denumire ironică pentru burghezia franțuzită, „ciocoi”.

„... και ἐδῶ ἴ κορτζοφάγιδες και τζόκι ἔθραν τὸν καιρὸν τοὺς νὰ θάνον βίζι κατά παρταλέον.” (H. I., LXX — 46) „... și aici pantalonarzii și ciocoi au găsit momentul să ...”

κουρές (ό) = prima zi a unei luni la turci.

Cf. it. *gurre* același sens (CDT, vol. I Glosar).

„... νὰ τὴν δῶση τὴν εἰδισιν ὁποῦ ἀὐ ἴσως και γίνη κουρές εὐθύς παρακαλούμε νὰ στείλετε ἄνθρωπον με τὰ ἔξωδα, μας νὰ τραβίση τὰ ὅσα πρόβατα χρειασθοῦν εἰς τὴν Πόρταν, (Ms. 695, f. 207) „... să-i dea de știre ca dacă cumva sosește ziua de întii a lunii νὰ rugăm să trimiteți un om pe cheltuiala noastră, ca să aducă oile care sint necesare pentru Poartă”.

κουσε (ό) = colț. Altă formă pentru κωσέ.

κουτινένιος = de cutnie (bumbac), referitor la haine.

„... 2 ἀντερία κουτινένια χήνητικα με τὰ μπρουμάνικα τοὺς στὸν Ἰονίτζαν περτζιμπάσι”. (H.I., V — 93); „... două anterie de bumbac ... cu apărătoare pentru mîini (manșon) sint la Ioniță, maimarele croitorilor”.

κριστάτζι (οί) = cristaci, „galbeni cu cruce pe ei”.

„... σὲ λεγομεν ὅτι εἰς φλωρία δὲν μᾶς εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ κριστάτζι ἦγουν τάλαιρα με σταυρούς.” (Ms. 695, f. 21 v—22) „1 ... îți spun că un galben nu se găsește (aici), în afară de cristaci, adică taleri cu cruce”.

κριτζένηα (τὰ) = dihuri (blana).

„... 40 κριτζένηα ... a 50 ἴ(lorini) 20 <κριτζάρια>”. HCP. XXXIV — 14, 15) „... 40 de dihuri (adică blana) a 50 de florini și 20 de creștari (ducata)”.

κουσαδής = roșcat (culoare).

Cf. arom. *Yes, Yeša* „roșcat”.

„... 1 κομ(μάτι) σαμαλατζὰ κωσαδὴ ... 22:60” (H. I. VI — 20).

„... o bucată de șamalagea de culoare roșcată ... cu 22:60 (groși)”.

λάτζι(ή), λάτζι(τὸ) = laz (agio, baș).

„... και ὅσα λάβη εἰς τὸ ἔξῃς, νὰ πασχίση ὅσον τὸ ὀγλιγορότερον νὰ μοῖ τὰ ἐμβάση εἰς τουρκικὰ με καλῆς σίγουρες πόλιτζες και με ἐπωφελέστερον ὅσον τὸ δυνατόν λάτζην.” (H.I.V — 13) „... și cîli (bani) va primi, să se străduiască să mi-i remită cît mai repede în (monede) turcești cu polițe bune și sigure, și cu cel mai avantajos agio posibil”.

„... ὅσα . λάτζια ἀσπρῶν ἦτοι κέρδος κούρσου ὡς τὴν σήμερον προ(ός) 5 τὰ % ... 165”. (F.A.S. Botoșani, „Colecția de documente”, nr. 25) „... cîte lazuri de la bani, adică cîștigul de la cursul (monedelor) plină în ziua de azi, de 5% ... 165 (groși)”.

λαουφτζέδουλα (ή) = foaie de drum.

Cf. germ. *Laufzettel* „foaie de drum”.

„... νὰ μὰς κάμετε μία τζεδούλα ὁποῦ νὰ εὐρομεν σὲ κάθε πῶστα ἀπὸ τέσσερα ἔλογα και μία κολέτου τῆς πῶστας ὁποῦ ὀνομάζεται λαουφτζέδουλαν.” (HCP, II — 5, „... să-mi faceți un bilețel ca să găsească la ficcare poștă cîte patru cai și un colet de (mărfuri) pentru poștă, (bilețel) care se numește „foaie de drum”.

λάσσα (τὰ) = lasse, donații de bani lăsate prin testamente de diverse persoane bogate, pentru a fi folosite la întreprinerea unor instituții culturale și de binefacere.

„Τάλάσσα τῆς κοινότητος εὐγαίνουν ἀκό τὴν Σκύλλαν και μεταβάνουν εἰς τὴν Χάρυδδαν, ἀφ’οὗ ἀδιαφοροῦν τὶ πηγτέον.” (I. Stamu, XVI — 105) „Lassele comunității se află între Scylla și Karybda, iar (compatrioții) din afara țării nu iau nici o măsură”.

λαχούρι (τὸ) = specie de indigo (o plantă din Lahore). Pentru text v. *σοιαμπάτι*.

λιόσπη (ή), λιόσπι (τὸ) = sare măcinată mai mare.

„<Στὸ μαγαζὶ εἶναι> μπολοθάνια, λιόσπες, τζύβι.” (col. „A. Arsachi” — Achiziții 1984). „In magazine se găsește (sare) sub formă de bolovani, măcinată mai mare sau foarte fină”.

λουτζέκι (τὸ) = lutzechi, unitate de măsură pentru cereale (capacitate).

„... εἰς 1/2 λουτζέκια ἀραποσίτη ... 118,35 γρ(όσια).” (I. Stamu, I — 204) „... pentru jumătate lutechi de porumb ... 118,35 groși”.

λύρα (ή) = (aici) lefter. În expresia εἶναι λύρα „este lefter, fără bani”.

„Μοῖ ἐπαρκαλέσε νὰ ἔχω τινὰ ὀλιγὴν ὑπομονὴν ἕως ὁποῦ νὰ τοῦ ἔμβουν, ἐπειδὴ κατὰ τὸ παρῶν εἶναι λύρα.” (Ms. 695, f. 208). „M-a rugat să mai am puțină răbdare pînă cînd îi vor parveni (niște bani), deoarece în momentul de față este lefter”.

μα(γ)ουνατίκα = taxă plătită pentru transportul mărfurilor cu corăbiile.

Cf. it. *magune* „corăbii mai mici cu pinze”.

„... ναύλον ... γρ(όσια) 1135, μαγουνατίκα ... γρ(όσια) 30.” (I. Stamu, VI — 75 b, 80 bis) „... navlu ... 1835 de groși, taxă de transport ... treizeci de groși ...” Mai v. și doc. XI — 75 b, 80 bis.

- maze(mazi)** (m) = unitate de măsură pentru lin. „Μαζαζοβή υν ποσειδωνία... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Pentru trei mii sapte, (sic) zeci și una de maze, nr. 3071, de lin. cure's-au predat am primit plata
lor” (I. Stamu, XIII — 154). „... και ταυταυ εβουθεσθησαν εν τω βασημω
μαζπατάς (δ) = mazbata, hotărâre a tribunalului (și actul respectiv) „... και οζον τωζον... 111
Cf. te. *mazbata* „proces-verbal” (GDT, Glosar). „... και η ηγεμονια τουζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Σας έγγραφον ότι τὰ συμβιβαστήρια τουζον κυρίως Μπόδρετόν εδωθήσαν εις τὸν έμμορο
δικαίον να γέννη η ἀπόφασιν (μαζπατάς).” (I. Stamu, XV — 246). „V-am scris că toate
actele de compromis ale d-lui Boyeretu s-au maintat la Tribunalul comerțial, ca să se știe dea hot.
târtea (sentința) necesară”. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μαζαζιλίου (τδ) = tribunal. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
Cf. te. *medilis-i şar'a* „tribunulul șeriașului” (GDT), vol. I, Glosar). „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„... να δοθῆ τὸ τακρίρι εδῶ εις τὸ ματζιλίσι κατὰ τὸν έφηρμοσμένην θεσμότητά οζον τὸ περι
πώλησεως ιδιοκτησιον, διδομένου τουζον μαζπατά εδῶ! να ἀπεράσωμεν εις Λάρισσαν να έπακρωθῆ”.
(I. Stamu, XII — 291). „Pentru vinzarea moșiei) să se dea acest raport la tribunal în conform
nitate cu legislația promulgată. În legătură cu vinzarea proprietăților particulare (iar după ce)
se va da la hotărârea aici vom merge la Larisa, ca să fie validată”. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μαζουάκιου (τδ) = lipsă, nevoie, necesitate (?) „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
... δτι. πώρα ειμαι χειμῶνας και ηναι μαζουάκιου εις έκουσ τῶν φάφθενάδες”. (I. Stamu,
VII — 40). „... deoarece acum este iarnă și este o lipsă (mare) la toți domnil” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μανδέκα (μαντέκα, η) = mantecă, grăsimi de calitate superioară. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Ιδού κάτωθεν έχετε τὸν λογαριασμόν κασκαβαλίον επαράδωσιν προς τὸν Τζαούσσογιου
3825: κεφ(άλια) κασκαβάλι... και... 6 τρυβήμουζον μανδέκα... (I. Stamu, XV — 116 b.),
„Iată, aveți mai jos socotela cașcavalurilor pe care am dat-o lui Ceaușoglu: 3825 bucăți cașca-
val și 6 tulumuri de mantecă”.
μαουναίτικο (τδ), υ. μαουναίτικο. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μαουμπαλέτα (η) = bileț, fiduț de la vamă. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
Cf. germ. *Maul*, „vamă, taxă pentru vamă” și it. *biglietto*, „bilet, bileț” (dinuz ob. *billet*).
„Τὰ 4 (κολλέτα) είχαν έμποδισθῆ αυτός εις τὸ βάμα, με τὸ να μῆν ελξαν μαουμπαλέταν...
„Граждани” II — 30). „Cele patru colete au fost oprite acolo la vamă, deoarece nu aveau
biletul de vamă (în ordine)”. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μαρασ (τδ) = material textil, maras (noidontificat). „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
1 3/4 π(ίχας) μαράσι... 0,60 (γρόσια).” (H.I., VI — 20). „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„1 3/4 coți de maras ... 0,60 grosi” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μαρδά (η) = marfă, stricată, și impurități „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
Cf. arom. *mardaie*, pl. *mardai*, „marchandise déprécié; point vulnérable” (te. *marda* „marchan-
dise déprécié”). „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„... όθεν ειπεται μᾶς εις ἀπόκρισιν τήν γνώμην σας τι να πράξομεν τὸ πράγμα είναι μέτρησιν)
έχει και μαρδά μέσσα... (I. Stamu, VI — 1). „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
πάρεσα άνα, ce să facem, (deoarece) marfa este de calitate medie și are și impurități în ea”
μάχτι (τδ) = șoroc, termen de plată „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Έδοσεν ό κύρ Στέργιον Νιτζου Στάμου τὸ μάχτι του ἀπερασμένου έγδου (Διμηπρούου) εις δῶδ
βάτας 24 (μαίον) κέ τριάντα αλόγομάου... (I. Stamu, XI — 10). „DL Sterie Nițu Stamu
a plătit 24-piță la termenul Sf. Dimitrie din (anul) trecut în două rate la 28 mai și la 30
august” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μεκμεκάρ (δ) = un material textil. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„100 πῆγες μεκμεκάρ ... 107 (γρόσια).” (I. Stamu, XXII — 76). „... (Extras dintr-o
socoteală): 100 coți de mecmeczar ... 107 grosi” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μεκτούπι (τδ) = mehtub, scrisoare oficială a vizirului. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
Cf. te. *mektub*, idem. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Τὸ του Άλή άγά. Ραχοδάς άγίακη μεκτούπι, όπερ, μου έστειλεν έμπερικλαιστον.” (H.I.,
LXXVI — 93) „Scrisoarea lui Ali ağa alanul Rahovet, pe care mi-a trimis-o anexată” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μενζάνα (μανζάνα, η) = un sortiment de mătase. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Σας στέλω δέκα φορτώματα ταμπάκι φίνον ... όβιοίως και ένα φορτωμα μεταξί μανζάνα
χουράν.” (I. Stamu, IV — 3) „Vă trimit și 10 poveri cu tutun fin ... de asemenea, și o povară
cu mătase, meňzana” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μεράδ (τδ) = act, chitanță, adeverință „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„Με τὸν Μουράτι παιδι του ... έλαβά και τὸ μεράδ του όθου.” (I. Stamu, III — 218) „Cu
Murat fiul lui ... am primit și actul (adeverința) închilului” „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
μεράτ (η) = merță, marfă de proastă calitate (inferioară), sau iefină. „... και οζον... 111 (δ) τριβήφορος οζον
„... διότι ηζεύρω όπου από Βιέννα, είναι συνήθεια όπου τὰ βουλάμουζον όχνη μόνον τὰ ήδη,
όπου κωφτούν τὸσην σούμα, αλλά και τήν μεράτ.” H.I., V — 175). „... deoarece eu știux

„Λοιπόν ἀδελφὲ ἐγὼ τὰ σαμοῦρια σας ἔδωσα μουχαγιάρι εἰς αὐτὸν ὡς με ἔλεγεν ὅτι ἠμπορεῖ νὰ τὰ πουλήσῃ με πεσὶνῃ γρ(όσια).” (H. I., LXV — 77) „Aşadar, frate, eu am predat blănurile de samur imediat aceluia, deoarece mi-a spus că poate să le vîndă cu groşi peşin”.

μουχαρέμη (ή) = prima lună din calendarul turcesc.

Cf. tc. *Muharrem* „prima lună lunară din calendarul Hegirei (30 de zile)”.

„Νὰ δοθοῦν ... εἰς μουχαρέμην γρ(όσια) δευτέρην Κουτζορλέανι.” (I. Stamu, III — 245)

„Să dea ... în prima lună, banii pentru defterul din Cuţufleani”.

μουχασίλης (δ) = perceptor (?)

Cf. tc. *muhasebe* „cont, notă de cheltuieli, biroul contabilităţii”. *muhasebegi* „contabil” (GDT, vol. I, Glosar).

„Καὶ μανθάνω ... διορίσθη μουχασίλης, καθὼς εἰς τὰ ἄλλα μέρη δι(αδῆ) συνετάχθησαν εἰς τὴν Νέαν Μεταρίμησις.” (I. Stamu, IX — 77) „Şi aflu ... a fost orînduit perceptor, aşă cum s-a petrecut şi în alte locuri, adică s-au reorganizat în conformitate cu Noua Reformă”.

μπαγλαμάδες (οἱ) = balamale.

„6 ζευγάρια μπαγλαμάδες ... 7 1/2 γρόσια.” (H.I. LXIV — 58).

„6 perechi de balamale (fac) 7 1/2 groşi”.

μπακαρένιος, α. ον = de aramă.

Cf. arom. *băcire*, pl. *băcîri*, „cuivre, airin, billon (tc. *bağır cuivre*)”.

„... στέλνω ... δύο ἀργεῖα μπακαρένια με τριαντάφυλλο λάδι.” (H.C.P., XI — 16) „... trimit ... două vase de aramă cu ulei de trandafir”.

μπατζιανάκι (τὸ) = băginac.

Cf. arom. *băginac*, pl. *băginiaşi* „beau-frère, belle-soeur”

(tc. *badjanaq* „mari de la soeur de la femme”).

„Ζητᾶτε τὰ τοῦ κυρ(ίου) Στεφάνου μπατζιανάκι μου, ὅστις ἐλπίζω ἕως τῶρα νὰ ἔλθουν.” (H.I., VI — 84) „Să cereţi (nărfurile) de la dl. Ştefan băginacul meu, care cred că pină acum au şi sosit”.

μπαρμπανταρία (ή) = berbanterie, purtarea libertină.

Cf. arom. *birbantū* „berbant, libertin” (it. *birbante*).

„Χωρὶς νὰ ἐμπιρεῖ νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς κανένα μέρος διὰ τὰς ψεύματας καὶ μπαρμπανταρίας του.” (H.I., XCVI — 4) „Fără să-şi poată găsi vreun rost, din cauza minciunilor şi berbanteriilor lui”.

μπατότζινα (ή) = paţachina (plantă).

„Διὰ τὴν μπατότζινα πάλιν ἐροτίσασµεν . οὕτως τρέχει ἡ καλὴ τῆς Βαλαχίας.” (H.I., VI — 129) „M-am interesat din nou de paţachină : astfel este cursul (pieţii) pentru aceea bună, de Valahia”.

μπεκαγιά (ή) = datoric publică ; impozit plătit de particulari la stat.

„Καὶ κατὰ τὴν παρατήρησιν ὁποῦ κάμνω, μόνον εἰς τὸς βλαχιότης εἶναι μπεκαγιάς περίπου ἀπὸ 50 χιλ(ιάδες) γρ(όσια).” (H.I., LXIX — 90). „După socoteala mea, pe care o fac, numai la ţărâni este o datoric publică de 50.000 de groşi”.

μπεκαέδες (πεκαέδες) (οἱ) = becaede, bilete — chitanţe, cu care supuşi otomani din Grecia achitau impozitele datorate fiscului turcesc.

„... νὰ μᾶς ἀποµένουν πεκαέδες ἀπὸ τὸ βοηδοδαλίκι 200 γρόσια ἀπὸ τὸν αὐγούστο ... ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν, ὅµως νὰ ξεκαθαρίσω.” (I. Stamu, I — 83) „... ne-au rămas becaede de la voievodalic, 200 de groşi din luna august ... sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, să le lichidez”.

μπιζαερτζής (δ) = bizaergiu, negustor care trafica diverse sorturi de grăsimi.

„... (ἔδωσα) ... εἰς ἱσνάφι μπιζαερτζίδων σακιά 36 ... 3068,62 (γρόσια) ...” (I. Stamu, VI — 80 bis) „... au dat isnafului bizaergiilor 36 de saci cu 3.068,62 groşi”.

μυροσάγγχο (τὸ) = impozit.

„Τὸ δὲ μυροσάγγχο γρ(όσια) 200 διὰ ἀνθρώπων ἐντόπιον φαίνεται νὰ εἶναι βαρὺ καὶ ὑπέροµρον.” („Fraţii Panu” — I, 69). „Impozitul de 200 de groşi pentru un om localnic (băştinaş) pare să fie greu şi peste măsură de mare”

μυιτέλι (τὸ) = capitaţie, impozit pe cap de locuitor în administraţia turcească din Grecia.

„... ἀπεφασίσθη νὰ δοθοῦν φόρος ἀνὰ ἕν γρ(όσι) κατὰ κέφαλον ὁ ἔστι γρ(όσια) 10 τὸ μυιτέλι, ἐνὼ ἡ Θεσσαλία ἐπληρώνει ἀνὰ γρ(όσια) 17 τὸ μυιτέλι.” (I. Stamu, XI — 281).

„S-a hotărît să se dea contribuţie cite un gros pe cap (de locuitor), ceea ce face 10 groşi bitelul, în timp ce Thessalia plăteşte 17 groşi bitel”.

μυλλέτα (ή) = factură, adeverinţă.

„Διὰ τὸ κολλὶ πραγμάτων μας, περὶ ὧν μᾶς ἐλέγετε ὁποῦ ἐχάθη ἡ μυλλέτα ἐλπίζοµεν νὰ ἐµποδίσθη τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ.” („Fraţii Panu”, II — 32). „Cît despre coletul cu mărfurile noastre, despre care ne spuneţi că s-a pierdut factura, sperăm să nu fie poprită marfa acolo”.

(μ)πορτζελίδες (οί) = creditor.

Cf. arom. *borje* „dette, devoir” <tc. *borđj*, „dette”.

„Ίσως τὰ ἐπούλησε καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ἔκαμε παράδες, ὅτι τὸν τραβοῦν καὶ ἐκεῖ οἱ μπορτζελίδες.” (H. I., XXXIII—74). „Poate că le-a vîndut și pe astea (vite — n.n.) și le-a făcut bani, deoarece și acolo îl urmărește creditorii”.

μπουγισια (τά) = piei de vită prelucrate.

„... ἄν τύχει καὶ εὐρης μπουγάζια καλὰ πῆρε μας 500 ζευγάρια ... καὶ μᾶς τὰ στέλνης.” (I. Stamu, II—156), „... dacă din împlăire vei găsi piei de vită bune ia-mi și mie 500 de perechi ... și trimite-mi-le”.

μπουγισιὺκ ἐμπριχώρι (ὁ) = marele comis (la turci).

Cf. tc. *büyük* „mare”:

tc. *imbrihor* „mirahor, emirul grajdurilor, comis împărătească mare sau mic” (CDT, vol. I, Glosar). „Φλωρία 235 καὶ γρ(όσια) 10 ὅπου να συνάζη ἀπὸ τὸν ἐν Ἰαδὰ ἐνδοξότατον καὶ μπουγισιὺκ ἐμπριχώρι Ῥετζεπ ἀγά.” (Ms. 695, f. 31 v”). 235 de galbeni și 10 groși are de luat de la preaslăvitul mare comis de la Ada <Kale>, Regep-aga”.

μπουγουρτιά (ή) = buiurdi, poruncă scrisă.

„Τώρα ἀφοῦ ἔληθε ὁ Καραχασάνης ἀπὸ πόλην τὸν ἐκατίβασαν εἰς Ἰωάννενα μὲ μπουγουρτιά καὶ τὸν ζιτοῦν τὴση μπορτζέληδες.” (H. I., XXXIII—74). „Actum, după ce a sosit Carahasan de la Constantinopol, l-au dus la lanina cu poruncă scrisă și îl caută atîția creditorii”.

μπουρουντζούκι (τὸ) = borangie, mătase produsă prin prelucrarea gogoșilor de la viermii de mătase.

„Όσα εἰς 627 δρ(άμια) μετὰξη μπουρουντζούκι καὶ δίδωντας μου τὰ γρόσια 2.” (H. I., V—164) „... cît pentru cele 627 dramuri mătase de borangie, dîndu-mi mie doi groși ...”

μπράτζα (ή) = o unitate de măsură echivalentă cu „cotul”.

„10 μπράτζα ρουχο ἄλιχο διὰ πούντες ... 540 (γρόσια).” (I. Stamu, XXI—76) „10 coți de postav de culoare închisă pentru <confectionat bunde>... 540 de groși”.

μπρουμάνικα (προμάνικα, τὰ) = apărătoare pentru mîini, un fel de manșon, Pt. text v. cuvîntul *κουτινένιος*.

μπρουμούτα (τὰ) = datorii, împrumut, cheltuieli.

„Νὰ δοθούν ... εἰς Δημήτριον Γαραλάνη μπουμούτα ὄσπιτων τον ... γρ(όσια) 350.” (I. Stamu, III—245). „Să se dea ... lui Dimitrie Garalani datoriiile caselor din ... 350 de groși”

μουσίρ (ὁ) = mîșir, pașă cu trei tuiuri, generalisim, consilier.

„Πρὸς τὸν ὑψηλότατον Μουσίρ Ἀχμέτ-πασίας γενικῶν διοικητῆς τῆς Ἡπῆρον.” (I. Stamu, XXVI—1, f. 34) „Către prea înaltul mîșir, Ahmet-pașa, guvernatorul general al Epirului”.

νίντερλαγ (ὁ) = taxă pentru depozitarea mărfurilor.

Cf. germ. *Niederlag* „depozit”.

„... νίντερλαγ καὶ ἐίλις τζετούλον ... 1,30 (γρόσια).” (H. I., VIII—17) „... taxă pentru depozitarea și viza pentru polițe ... 1,30 groși”.

νουπέτια (τὰ) = baloturi, colete, conținînd un număr fix de bucăți de diverse mărfuri.

„... ὁ τζελεπῆς Στεφανάκης Μόσχου εἰς Σμίρνην 50 νουπέτια νήματα καὶ ἦτον νὰ τὰ στείλουν εἰς Ὀδέσαν καὶ ἀπ’ ἐκεῖ διὰ Μόσχαν.” (I. Stamu, II—109) „(Am luat cunoștință) de faptul că gelepi Ștefanache Moscu a pregătît la Smirna 50 de baloturi de fire, pe care oșsă le trimiță la Odesa și de acolo la Moscova”.

νταγαλαντόμα = (advb.) ca un domn; ca un nobil, care-și ține cuvîntul.

„(Βεὺλ πασᾶς) ἄρχισε νὰ ὀρκίζεται ὅτι θέλει πληρῶση νταγαλαντόμα ἔως ὀβόλου...” (H. I., LXV—173). „Veli-pașa a început să se jure că va plăti „ca un domn”, pînă la un obol”.

ντάτζιο (τὸ) = taxă, vamă.

Cf. it. *dazio* „idem”.

„... ἔχουν κανένα ντάτζιο ἕως Ρουσιάβα ἢ ὄχι” (H. I., LXIV—82) „... <vitele> au vreo taxă (vamă) pînă la Orșova sau nu?”.

ξεκλεμές (ὁ) = lipsă.

„19 γρ(όσια) 5π(αράδες) ἐδόσαμεν ξεκλεμὲν σὲ 51 φλωρία.” (H. I., XXXV—123). „19 groși și 5 parale am dat lipsă la 51 de galbeni”.

ξερέξα (ή) = poftă, capriciu, interes.

„... διότι καθε ἑνας θέλη νὰ κάμι τὸ κέφι του καὶ νὰ κάμι τὴν ξερέξαν του.” (H. I., LXIV—65) „... deoarece fiecare vrea să-și facă fie cheful, fie interesul său <la moșie>”.

ξίκικος, η, ον = (monedă) cu lipsă, care nu are greutatea corespunzătoare.

„... ὁμως αὐτὰ δὲν εἶναι ξίκικα ... μόνο τέσσερα ὀλαντέζικα εἶναι ξίκικα.” (H. I. VI—118) „... însă acestea nu sînt <monede> cu lipsă ... numai patru galbeni olandzie nu au greutatea corespunzătoare”.

ὀκάρικος (ὁ) = ocaric, cutii pentru ambalat diferite mărfuri.

cu prietenul Nicolopol si 47.500 grosi <a dat> Gh. Sachiblarie cu 5 grosi % pontiatic si sa luam si <dobandă> de 7,60 de grosi la punga pe luna”

Φορτυλιὰκὰτῆς (ἤ) = înștintare, afișată de autorități în locuri publice

«Θελοῦντό Ἀρσά τῆς γὰρὸὕπερὸν εἰς ἄλλας τὰς τῆς Τραπεζιῶντας πᾶσιτας» (Colectia „A. Arsachi” — Achiziti 1984). „S-au aflat și de către Guvernul Instițutiilor (afiate) în toate piețele din Transilvania”

πέρσον (τό) = taxă pentru scrisori, pe vremea când nu existau timbrele.

„... διαίπτερον γράφων <καί> διγορηθῆτα τῶν βεγίων” (H.I., VI — 133)

„... pentru taxa de scrisori și asigurarea dată pentru factură... 15 florini”.

προνουμαρτζίονε (ἤ) = achitare, plată (?)

«Ἰνὰ δώσῃ... εἰς ὅσα δια πρόνουμαρτζίονε εἰς διάφορα ἐφημ(ερίδες) ... 1 (lor ni) 55,36” (I. Stamu, VI — 140). „Să dea... pentru etii <bani> sint necesari) pentru achitarea <unor abo-namente> la diverse ziare... florini 55,36”

προφήσειε (ό) = echivalent cu προσκύνσεις „Inchinăciunea” pe care supușii greci o datorau împăratului „stăpînului feudal turc (efendi, guvernator, vizir etc.).

„... και τὰς ἐκ μέρους μας ἀπεινοῦς προφήσειε εἰς τὸν ὑψηλῶτατον Τερεθῆ πασιὰ, ἐφέντι μου”. (H.I., XCVI — 17) „... și să <transmită> din partea noastră preaplecate Inchinăciuni stăpînului Derwis-pașa, stăpînul meu”

προφήλια (τά) = bordura îmbrăcămintii; garnitură pe marginea hainelor confecționate în special din blană.

«Ἰ ποῦνδὰ τῶν γὰρ γορῆς προφήλια μέσα με ναφαίν” (H.I., VIII — 70) „... o hunda de postavă fără garnitură de blană, <iar> pe dinăuntru cu năfa”

ρατίζε βετζε (ό) = raiz, comandant de vas.

«Οὐτε. ραῖς ἰ, cāpitān de vas, corabie” (CDT, vol. I, Glosar).

„Με τοὺς ρατίζεδες τοῦ Μησιου <Αναστασεύετς> δὲν ἤξεύρω τι νὰ κάμω” (Colectia „A. Arsachi” — Achiziti 1984). „Cu căpitanii lui Mișa Anastasievici nu știu cum să procedez”.

ρεγία (ἤ) = factură

Pentru text v. cuvîntul πρόβ.

ρήφῆ (τό) = rit, unitate de măsură pentru lungime.

„Κατὰ τὸ παρὸν ἐδῶ πουλιέτε τὸ παργάλη 1 (lorini) 8 τὸ ῥήφῆ” (H.I., LIII — 21). „In mă-mentul de față se vinde percalul cu 8 florini ritul”

ρίζιον (τά) = risc.

«Ἰδὲ ῥασι... ἔχουμὲν γὰ δέχθη εἰς τὴν πόλιν τὴν μὲς, χωρὶς νὰ τοῦ πάρωμεν ὑμῶν ἀελεῶς, εἰς ῥιζίων περιβολὸν τοῦ πάνερονητός τοῦ” (Colectia „A. Arsachi” — Achiziti 1984). „Vinul... îl vom primi în pivnița noastră, fără să-i luăm chirie deloc, <dar> pe riscul preasfințitei sale”

ρίκαμία (ἤ) = ricambii, poliță trasă din nou (contratrasă).

(Cf. it. *ricambio*, schimb)

«Προτεταραμένον ὄν μόνον δια τὸ κεφάλαιον ἠγῆ κατῆς πολιτείας, ἄλλο καὶ δια τὰ ἰντερέσα, κάρμια κεφάλαια, ζήμια καὶ ἄλλα”. (I. Stamu, VI — 81) „(cu) Protetul să se facă nu numai pentru capitalul acestor polițe, ci și pentru dobânzi, cambii, ricambii, rugube și altele”

ρίντζες (ό) = rînzeci burdufuri, recipiente în care se păstra grășimea.

«120 ῥιτζεσι, ἄρμια με παρ(άδες) 20 τιν ῥκά ἀπὸ ῥαῖς, Στεφανόν” (H.I., V — 186) „120 de burdufuri cu grășime cu 20 de parole ocaua, de la dl. Ștefan”.

ρίσοραχι (τό) = blană de ris de pe spatele animalului

„... ὅσα εἰς 1/2 μισθὶ ρίσοραχι... 30 (γρόσια)”. (Colectia „A. Arsachi” — Achiziti 1984)

«... εἰς ῥα ρίσιθῆ” pentru jumătate de misadă de blană de ris de pe spate... 30 grosi”

ῥόκα (ἤ) = rocă, o plantă exotică, comestibilă.

“Ἡμουν καὶ ἡμαί γνωμὶ δια τὴν, Σαράκινα, ὅτι ἔχει πρόοντα ἀεῖτα σιτάρι, θαμβάκι, σόφι σάμνα, κριόαρι καὶ ῥόκα” (I. Stamu, XII — 304) “Am fost și sint de părere <sa cumperi prosia> Sarachina, deoarece are produse importante: grui, hunchak, susan și roca”

ῥούπε (τό) = poruncă, decret

„... τὸ ρούπι ὅμως πρέπει νὰ εὐγγῆ δια τὸν καπηχεχαχῆν Ι (σογῆρς) Σθένον”. (Ms. 695, f. 32 — 33 v.) „... însă trebuie să iasă și o poruncă pentru capuch-heiaa Gh. Ștefan”.

ῥοσε (σαῆς) (ό) = curier.

«Ἰ σὰς εἰδοποιῶμεν ὅτι πρὸ 4 ἡμέρων ἦλθε ὁ σαῆς, σταλιμένος ἀπὸ πατριδαν με γράμματα” (H.I., VI — 76) „... vă aduc la cunoștință că în urmă eu 4 zile a sosit curierul, trimis din patrie (Grecia — n.t.) cu scrisori”

σαμφασόν = (advb.) direct, fără ocolișuri.

Cf. it. *sans fauca*, „simplu, fără ceremonie, fără etichetă”.

„... σὰς τὸ λέγω σαμφασόν, χωρὶς νὰ δυστάζω”. (H.I., LXX-1).

„... și vă spun aceasta fără ocolișuri, direct și fără nici o ezitare”

σαντακάτι (τὸ) = devotament, loialitate, respect

Cf. tc. *sadakatmendim* „devotatul meu (formulă de adresare)” (CDT, vol. I, Glosar).

„... με ἔχουν εἰς καθῶν ὑπόβληψιν καὶ συμμετοχὸν ... φέρουσι ὁμῶς καὶ ἐγὼ φυλλάττων τὸ ἀνῆκον ἐκείνῳ σκλαβικὸν χρέος, καὶ σαντακάτι, καὶ τὸ φέρος εὐχαριστῶ”. (H. I., LXX—36)
 „<Turcii de aici> mă țin în mare cinste și considerație... însă și eu mă port puzind aceea cuvenită atitudine servilă și tot devotamentul și asta îi mulțumesc”.

σανταράκ (ῆ) = σανταράχη, sandarac(ă), o rășină scoasă dintr-un brad algerian care, pulverizată, se aplică pe hirtie, ca să nu se întindă cerneala (A. Scriban).

„1 ὄκα σανταράκ ... 25 γρ(όσια)” (H. I., LXIV—58). „O oca de sandarac ... 25 de groși”.

σαρατζοίδες (ἰ) = saragii, cei care confecționează sei.

„... εἰς ὕα ἀπὸ τὸ δευτέρῳ σαρατζοιδῶν χρεοστὸν ... 28.098 (γρόσια)”. (I. Stamu, I—76)

„... pentru cîți bani sintem datorî din catastihul saragiilor (șelarilor)... 28.098 groși”.

σαυδίξω = a stagna, a înceta, a se opri.

„Πλὴν κατὰ τὸ παρὸν εἶμαι κληνῆρης ... καὶ τῶρα σὺν Θεῷ ἐσάνντισε, καὶ πηγαίνω εἰς τὸ καλλίτερον”. (H. I. — LXV—95). „Însă deocamdată mai stau la pat... și acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, (durerea) s-a mai potolit, și merg spre mai bine”.

σελιμιές (ῆ) = selimie, o stofă de mătase, din care se făceau anterie.

„2 σελιμιέδες ... 840 (γρόσια)”. (I. Stamu, XXI—76) „<Extras dintr-o socoteală> : 2 <baloturi de> selimie... 840 groși”.

σενέ(ῆ) = an.

„101 γρ(όσια) ἔδωσεν ὁ Στέργιος Νιτζου ἀκόντε τοῦ χρονικῶς μάχτου τοῦ σενέ 816.” (I. Stamu, XI—304) „101 groși a dat Sterie Nițu drept acout pentru termenul anual al anului 1846”.

σερίφης (ῆ), în expresia σερίφης σου = înălțimea ta (formulă de adresare).

„Ἐρωτῶ διὰ τὸ ἀγαπιτὸν μοι χατίρι σερίφη σου.” (H. I., LXVII—126) „Te întreb despre considerația, scumpă mie, a înălțimii tale”.

σέρτα-φέρτα = 1. tărgănare, tergiversare.

2. certuri, zizanie.

„... καὶ ἀπορόμαι τὴν τιμίτι σου τί τόσσ σέρτα-φέρτα, αὐτὸ δὲν ἔχεν πολυλογίαν.” (H. I., XVII—94) „... și mă mir de domnia ta, ce mai atita tergiversare, (cînd) în această chestiune nu mai încape nici o discuție”.

σιαραμπι (τὸ) = „șarabi”, varietate de cîrmiz adusă de la Genova.

„... ὁμῶς δὲν μῶς ἐσιμίωσαν ἀκόμι τοιαῦτα τιμᾶς ... με 130 ἔσρω 133 (γρόσια) μόλις τῶρα ἔφθασεν τὸ γεννοβῆτικον σιαραμπι λεγόμενον, καὶ ὕχι τοῦτο τὸ ἄσπερο Βηέννης.” (H. I., VI—26)

„... însă nu mi-au semnalat încă astfel de prețuri... însă la 130 pină la 133 groși abia acum a ajuns (cîrmizul) de Genova numit „șarabi” și nu acela alb, de Viena”.

σιλαμέτ = advb. (aici) cu bine, în condiții bune.

Cr. arom. *silamele* „chance de salut, refuge” <tc. *silâmel* „salut ; securité”.

„... τὸ κημεζὶ καὶ λουλάκι σας μῦλους σύμερον ἑκατενοδῶθη σιλαμέτ”. (H. I., V—175)

„... cîrmizul și lulachi dumneavoastră împreună cu toate <mărfurile> astăzi au sosit cu bine”.

σινελί (τὸ) = întreprindere comercială, afacere.

„... εἶμε βέθεος ... ὅτι με ἀπάτισαν ... διότι ἂν καὶ ἐπούλησαν τὸν σινελί πρὸς τὸν Ἰωαν-νέσκο καὶ Ἀλέκο Βούρκην φορμάλης ἀλλὰ ...” (I. Stamu, XV—166) „...sint sigur că m-au înșelat, deoarece, chiar dacă au vîndut întreprinderea lui Ionescu și Alceu Bîrcă, formal, însă...”

σιντζάπια (τὰ) = blană prețioasă de veveriță cenușie.

„1 τζουμπέν με σιντζάπια εἶναι εἰς ἓνα γουνάρ(ην) ὅπου ἔχη ταργαστήρι του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τοῦ Γιανάκη Μιχαήλ”. (H. I., V—93) „O giubea cu blană de veveriță este la un blănar, care are prăvălia lui mai jos de Ianache Mihail”.

σκαμνάστιος (ῆ) = scăunăși, taxă plătită la scăunași pentru lîna luată de la ei.

„... (μαλιά) ... τὰ μὲν τῆς Ἰάλομιτζας α 80 ἔως 55 παρ(άδες) ἕκτος τοῦ σκαμνασίτου”. (F. A. S. Vlcea, fond „Frații Panaiot”, 58/81) „... iar lîna... cea din Ialomița cu 80 pină la 85 de parale (ocaua) în afară de taxa pentru scăunași”.

σκέτος = un sortiment de tutun.

„708 ὀκάδες σκέτος φίνος καὶ 534 ὀκάδες φουλίσιον, πρῶτα ἀγορὰ ... γρ(όσια) 6665, π(α)-ρ(άδες) 20”. (I. Stamu, V—77). „708 ocale de tutun „sketto” fin și 534 ocale de tutun „fulision” prima cumpărătură... groși 6665 și parale 20”.

σκιμπατόριδες (ο) = zaraf, cel care schimbă banii.

„... διὰ νὰ με ἔρθουν σκιμπατόριδες”. (E. Vrtoșu, VIII—659). „...<ăștept> ca să so-sească zarafii”.

σνιαμπάτι (τὸ) = o specie de indigo (plantă).

„Τὸ λουλάμι τρέχει εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ 46 ἕως 50 τὸ λαχοῦρι ὅμως 50 καὶ 52 καὶ ἔχει τὸ σουιαμπάτι μας”. (N.I., VI—26). „Indigo-ul, la Constantinopol, se găsește la un preț de 46 <groși> pînă la 50, cel de Lahore însă între 50 și 52, dar nu și cel „suiabat” al nostru”. σουλδίτζια (τά) = armate.

„Ὁ μποσταντζιμπασις καὶ χαζνατάρις ἔρχονται διὰ τὰ σουλδίτζια στὶ Βίτα, μάγι τόρα νάνε καρσί εἶγουν κο(ν)τά Ράχοδα, ὅμως τζενεμένοι ἔρχονται”. (H.I., XXXIII—104) „Bostangi-paşa și cu haznatarul (vistierul — n.t.) sosesc pentru armatele de la Vidin; acum aproape sînt vis-à-vis, adică alături la Rahova, însă sosesc incognito”.

σουμπασκλίκι (τὸ) = funcție de subași.

Cf. arom. *subaşi* „zapciu, subprefect” (lc. *soubach* „intendente d'une ferme; ancien chef de police”).

„... ὅτι τῶρα εἶναι καιρὸς διὰ νὰ πάρω κανένα σουμπασκλίκι νὰ οἰκονομίσω τὰ ἔξωδα μου”. (I. Stamu — XI—67) „... deoarece acum este momentul să iau și eu o funcție de subași, ca să mai drămuiesc cheltuielile”.

σουμπωντζέ = varietate de bumbac, de Soubougeac.

Pentru acest cuvînt mai vezi și H.C.P., II—295.

„... ὅτι εἶναι θαμπ(άκρια) ἀρκετὰ καὶ μάλιστα τοῦ σουμπωντζέ καὶ κηρκατζιοῦ εἶναι, καλτέρα ἀπὸ τὰ σερίοτικα”. (H.I., VI—76) „... deoarece se găsește destul bumbac și mai ales de Soubougeac și Kirkaagaci de calitate superioară celui de Serres”.

σουργιά (τά) = turme, cirduri.

„... πρόβατα διὰ Κωνσταντινούπολιν μόνον τέσσερα σουργιά ἐκάμαμεν”. (Ms. 695, f. 419 v.)

„... cît privește oile pentru Constantinopol am făcut numai patru cirduri”.

σοῦχια (τά) = încălțăminte bărbătească.

„... Ἐφῶντα εἰτεσλα με τὴν ἴδιαν εὐκαιρία καὶ 2 ζσοῦεγαῖρα χαεκία μαῦρα ἀδνρι καὶ 1 ζευγάρια τζουμπέλια μαῦρα γυνακία τῆς μόδας”. (H.I., LXVI—63). „In același timp am trimis prin aceeași ocazie... două perechi de încălțăminte neagră, bărbătească și o pereche de încălțăminte neagră de damă, la modă”.

spărgăluire = risipire, împrăștiere.

Cf. lat. *spargo* „a se împrăști”.

„... mai virtos celor după margine, din care unora li s-au întimplat și spărgăluire” (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984).

στρίνφι (οί) = ciorapi.

Cf. germ. *Strumpf* pl. *Strümpfe* „ciorapi”.

„4 ζευγάρια στρίνφι ... 9 γρ(όσια)”. (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984) „4 perechi de ciorapi... 9 groși”.

σφάπ (ὀ) = șvab, nemț

„... τοῦ ἐλέγαμεν ὅτι τὴν ῥητζεβοῦταν σφάπ ἱατροῦ διὰ τὰ 25 (φλωρία), ὁποῦ τοῦ ἐξέσταν εὐφρημν”. (Ms. 695, f. 152) „... i-am spus lui (N. Paciura) că am găsit rigevuta de 25 de galbeni a doctorului neamț, pe care i-ați dat-o”.

„Σφετόσναί” = marcă de ceai rusesc.

„... σὰς ἔστελνον ὁμοίως καὶ ἐν κουτί με 6 φούντια τζάι „Σφετόσναί”. (H.I., LXV—63) „... v-am mai trimis de asemenea și o cutie cu ceai „S”.

ταιγάνι (τὸ) = taigan, o varietate de griu.

„Τὰ γενήματα πολοῦνται τιμὰς καλλὰς ταιγάνι ἀ γρ(όσια) 18 ἀναλόγως τὰ δὲ Γαλατζίου δούρο γρ(όσια) 14, detto τένερο γρ(όσια) 13 ἀ 13 1/2...” (I. Stamu, IV—183). „Cereale se vînd la prețuri bune: <griul> „taigan” cu 18 groși, de asemenea cel „duro” de Galați cu 14 groși, detto cel „tenero” cu 13 pînă la 13 1/2 groși”.

τάρτζι = frumos, elegant.

„Ἰδοῦ ὁποῦ τὴν στέλνω ἕνα ζουναρι τῶ ὄντι τάρτζι ἀρχοντικὸν καθὼς τόρα συνιθίζου”. (H.I., LXVII—80) „Iată că îți trimit o cingătoare într-adevăr foarte frumoasă, boierească, după cum se obișnuiește acum”.

ταρτουφιμός (ὀ) = prefăcătorie.

„... ἔχουν δὲ ὅσοι τὴν ἀναλίδειαν νὰ λέγωσι με ἄκρον ταρτουφιμὸν ὅτι...” (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984). „... aceștia au însă nerușinarea să spună, cu cea mai mare prefăcătorie, că...”

τεκνέδες (οί) = ciubuce, dungii sau brîie făcute pe ziduri ca ornament.

„... με γράφεις διὰ 6 τεκνέδες πέτρινες νὰ εἶπο διὰ νὰ τὰς παραγγείλει”. (H.I.—XCVI—52) „... îmi scrii pentru șase ciubuce de piatră, să spun ca să le comande”.

τένερο (ὀ) = tenero, varietate de griu.

Pentru text v. mai sus cuvîntul ταιγάνι..

Τεντζιματζί (τὸ) = Tanzimat, reformă.

... Εἰς ἰαῖνῳ ἀνὰ τὸν ἥλιον πρὸς ἡμέρας ὁ Διερατὸς κερτασῶς ὅστις ἐδαδάθη τὸν περιμένον τοῦ Τεν-
ζιματζιού (H. I., Stamn, XII—181) ; La Iaînia a sosit cu câteva zile mai înainte serascher-
paşaz; carbă a btită în drumul în legătură cu Tanzimatul... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... τεντζούχι (τό) = un fel de material textil.

... με κανένα δολιόνε στ' ἐλέγας 100 δρῶμια βεβέντι κάλων ὁμοίως καὶ ἐνοκομῆτε τρεὶ ζούχι." (Ms. 695, ff. 169) ; ... trinită-ne că vreo douăzeci 100 de dramuri de fêbevut bun, dar fel și în
περτζιματζι (ό) = terghibaş, starostele, croitorilor ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
Cf. tc. terzibaşı, „starostele croitorilor”.

... Ισοπὼν δισαν πρὸς ζιμπὰς ἔθιναν ἕνα κοντῶ ἀντερὴ σαμαλάτζι τοῦ Γιαννάκη (H. I., Stamn, XII—181) ;
... Ia acelaşi staroste al croitorilor a rămas un anterior scurt de şamalaga al lui 'Iahachié"
τζελνωχὲς (ό) = celnic ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
Cf. slav. zelnicъ, „grand propriétaire de moutons et chef de tribu ou de plusieurs familles”
< slav. zelnicъ „praelectus”.

... οἱ πρώτοντες τῆς κοινότητος μας σημερον ἔβουον ὁ Κωνσταντὸς Δουλιτζῆ Νικόλαος Ἀθερ-
ώφ καὶ Γεώργιος Κουταβέλι, ὁ π(ρῶτ)ος γλῶσσῆς, ὁ ἰ δεύτεροι τζελνωχίδες (H. I., Stamn, XII—181) ;
... Trunţaşii comunităţii noastre astăzi sînt: Costa Dulieci, Nicolae Averov şi
Gă. Cutaveni primii (cette) casap, coilalţi sînt celnici ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
τζεμπελίκι (τό) = un fel de pliză ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζεμπελίκι δὲν ἤμπόρεσα νὰ εὔρω ζηζῆτε ἢ τιμώτης σας ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... (H. I., Stamn, XII—181) ; ... după cum mi-ai cerut omnia voastră,
o asemenea pinză nu se găseşte ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
τσερβισια (τά) = cervisii, grăsimε lopită de vită ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζεργιάντζι ἀπὸ τοῦ Γεωργίου Τζορογυήλη καὶ ἀκόλουθα τσερβισια ἀπὸ τοῦ Γιάννη Σαματζιού (H. I., Stamn, XII—181) ;
... (H. I., Stamn, XII—181) ; ... Am cumpărat de la Zahar Panu Ciorogian armătoarele (carnitaţi)
de cervisii, de la Ilie Stamatiu ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζέχχις (ό) = corporatie de meşesugari, sinonim cu „rufe” ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... ὡς καθὼς ἤθελεν ἀπεράση τὸ μαλι στὸ ρουφετὶ ἡγονήσθη τζέχχις τὸ σατκοὶ καὶ ἐλδ-
-βολιό) φλοριὰ 20 λίγῃ ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... τζιλγκαβάδες (τζεργαβάδες) (οί) = un sort de blănuiri ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... μόνον σαμουρία κανένα, δύο παρτίδες καὶ ἀπὸ ἔκεινα νὰ τοῦ δόσωμεν καὶ στὴν θελίς
... τζεργιάντζι καὶ τοῦ σαμουρπατζάδες καὶ τοῦ τζιλγκαβάδες ; (Ms. 695, ff. 136) ;
... (Să
aduci) numai blănuiri de samur, una-două partide, și din acelea să-ți dăruie far be-mine să mă
prevezi și cu samuropaceale, și cu gilgavade ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τσεργιάντζις π(ριε)λέ (de tap, cerb 2) ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... „Eti sās paraκαλῶ ὅσαν ἀνεῖναι κανένας μωβτερῆς δὲ γῆρ τὸν κρη, ἔρχομαι πρὸς γλῶσσῆς ἠλιδινα
καὶ ἐξακόσια τσερβισια” ; (H. I., LXVIII—53) ; „Incă νὰ μακ τοῖ ὀρι δὲ εἰτε ὀρῶ σὲ νὰ ζῖνι
... (Să
vezi) muşterii pentru pielea de capră ; «denarece» am trei mii doi πῆι de capră şi să se
sute de tap (cerb ?) ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζιαρσί (τό) = piată ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... Cf. avom. çarşî, „marché” < tc. tcharchy, „idem” ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζιτεργάδελ (ό) = un gen de bijuterie ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... τζιτεργάδελ με διαμάντια ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;
... τζόκοι (οί) = boierii ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... Διάμ. spre „exemplificare și comparație două fraze din două documente diferite, referitoare la
... (H. I., Stamn, XII—181) ;
a) ... καὶ νὰ σὰς κάμω ἕνα γράμμα ἀπὸ μέρος τῶν ἀρχόντων” ; (H. I., LXVII—97) ;
... b) ... τῆ ἰ γράμμα ἰ ποῦ σὰς ἔλεγον νὰ προσπατήσατε νὰ πάρετε ἀπὸ ταῦ τὸν τζόκοις ; ...”
(H. I., LXVII—114) ; ... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... τζορισμένος = (fig.) blestematul de...
... Este un adjectiv derivat de la τζόρες, „cuvint cu sens peiorativ prin care sint de semnat, de
... (H. I., Stamn, XII—181) ;

... καὶ τὴν φάρμακον ἀναφορὰν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν ἐξέπεσε οὕτως ὡς τὴν ἐξέταξε καὶ ὁ ἄλλος (H.I., VI=79) ...
(H.I., VI=79) ...
Pentru text v. cuvîntul σούλα.

... διὰ ἑνα τελευθέρησάν τε 266 96 (γρόσια) ... (H.I., VI=20) ...
... 266 96 γρόσι ...
... (τὸ) = damazlic, prasilă ...

Cf. arom. *dămăzlike* „reproduction; progéniture” (c. *damyzyg* „animal male qui sert à féconder” ...)
... (H.I., VI=79) ...

... διὰ τὸ μαζιλίκι εἰς τὰ ὑποστατικά του ... (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984) ...
... Bolero I Alexe Simici v-a scris în legătură cu permisul pentru cei 44 de porcici pe care îi trimite pentru prasilă la proprietățile lui ...
... (H.I., VI=79) ...

... „Τὸ τούλουμα νὰ εἶναι εἰσπρατὴ καθὼς ἐλθουν τὰ ἀμάξια νὰ τὰ δώσειν.” (H.I., VI=65)
... „Tulumurie să fie pregătite, ca, atunci cînd vor veni căruțele, să le puteți da” ...
... (H.I., VI=65) ...

... „Εἰδοθήσαν 36 τούραδες πρὸς ἱ (lorini) 23 καὶ τὰ ἐπιληπτα α (lorini) 17 1/2.” (H.I., VI=76)
... „S-au dat cele 36 de turale cu 23 de florini și restul cu cîte 17 1/2 florini” ...
... (H.I., VI=76) ...

... „Ὅμως πιστεύω νὰ εἴριτε τρόπον ὅπου νὰ σταλθῆ ἕως τοῦ ἀνωγεινοπολίτικου ἀπὸ Καζανλί καὶ Σιστόβη” (H.I., VII=126) ...
... „Sînt convinși însă că veți găsi o modalitate ca marfa (tutiputa) să fie trimisă, fiind foarte necesară, de la Cazanlık și Giştovli, în direcția Intimpinatz ...
... (H.I., VII=126) ...

... „Τὸ ψαρικόκολα ἦτι τουτκαλι ὁποῦ ἐγένετο αὐτοῦ καὶ τὸ ἰδανισμὸν εἰδοῖς ἐπὶ κρασί τις ἴσκι τοῦ αἰσπρε” (H.I., VI=88) ...
... „Gleiu de pește, adică tutcalul, pe care îl fabrică acolo și alți în pun ...
... (H.I., VI=88) ...

... „ἐκ τῶν ἄποϊων μου ἐμέτρησε γρόσια 300; τὰ δὲ 50 τὰ ἐδάσταξε τράπατόν τε (H.I., LXIX=53) ...
... „din cate mie mi-a numărat 300 de groși, iar 50 <de groși> i-a prîtit în ea amendă” ...
... (H.I., LXIX=53) ...

... „1 ὀκάδης τριμεν-τινα εἰς τὸ τζουκάλι ... 9 (γρόσια)”. (H.I., XIV=58) ...
... „1 ökadeş trimen-tina eîs tî tşoukali ... 9 (gröσια)”. (H.I., XIV=58) ...

... „43: 76 ἱ (lorini) εἰς 19 κροντάλ (ερα) καὶ 1 φάρτάλι 72 ἄσπρα εἰς 8 φαρτάλι (ω) πρὸς 12 κροντάρα” ...
... „43,76 florini în 19 cronțaleri și 1 fartal pe 72 de aspri în 8 fartali în valoare de 12 crețari” ...
... (H.I., XIV=58) ...

... „91 φάρτα (ἦ) = un gen de textilă” ...
... „91 φάρτα (ἦ) = un gen de textilă” ...
... (H.I., XIV=58) ...

... „91 φάρτα (ἦ) = un gen de textilă” ...
... „91 φάρτα (ἦ) = un gen de textilă” ...
... (H.I., XIV=58) ...

... „πληρώνει ἡ καμαρασία τὸ περισσευόμενον ἄλλας, ἀφ’ ὅτι τὸ φορτοτικὸν (φράχτι) διαλαμβάνει”. (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984) ...
... „Cămărășia plătește surplusul de sare, după cum specifică chitanța de transport” ...
... (Colecția „A. Arsachi” — Achiziții 1984) ...

... „καὶ τὸ φουκάρι του εἰς τὴν κορόφην με ἀσπρὴ καὶ εἰς τὴν ἄσπρην με λινὸν τὸ φουκάρι νὰ εἴναι σαγρ” (H.I., LXV=179) ...
... „iar teaca lui (a iataganului, τὸ φουκάρι) să fie cu argin și cu vin și la capăt, însă teaca să fie din piele de măgar” ...
... (H.I., LXV=179) ...

... „τὸ φουκάρι (τὸ) = tutun special, preparat cu ierburile de Spania (τὸ φουκάρι) ...
... (H.I., LXV=179) ...

„15 ὀκ(ά)δ(ες) ταμπάκιον φουλίσιον φινον ἐπαρέγγειλα καὶ μὲ πρῶτον σᾶς ἔρχεται Ἰσως πέμψω ὀκ(ά)δ(ες) 50.” (I. Stamu, VIII—96) „... am comandat 15 ocale de tutun preparat (cu iasomie de Spania) și cu prima ocazie va sosi la dvs. poate voi trimite (chiar) ocale 50”.

φράχτι (τὸ) = factură, adevărită, chitanță.

„... διὰ 6 βαρέλια τοῦ λουλάκι καὶ κρεμέζι κατὰ τὸ φράχτι (τοῦ) Μάρκου.” (H.I., VI—113):

... pentru șase butoaie cu indigo și cirmiz în conformitate cu factura de la Marcu”.

φσιάτα (τὰ) = altă formă pentru cuvîntul φσάτο (τὸ), pentru care v. *Glosar de cuvinte grecești* în R.A., vol. XXXIV, nr. 1 — 1972.

χαζομερῶ (corect: χασομερῶ) = a întîrzia.

„Παρακινᾶται ... καὶ τὸν ἐν Βηθδὴν κῦρ Χαριζάνον διὰ νὰ φροντίσῃ τὸ ἀπέρασμά των ἔσον τάχιστα νὰ μὴν χαζομερεῖ εἰς Βηθδὴν.” (H.I., VI—63). „Îndeînțați-l și pe Hârîjeanu de la Vidin, ca să aibă grijă de trecerea (mărfurilor) cit mai repede, ca să nu mai întîrzie la Vidin”.

χαρμπῆς (= adj.) războinic, (aici) soldat, oștean.

Cf. tc. *alal-i-harb* „instrumente de război” (CDT, vol. I, Glosar).

„Ἀλέξι Νουτζου ... ἐγένεν ἀποστάτης τοῖς Τουρλιας καὶ ἐγένεν χαρμπῆς καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Μεσολόγγι.” (I. Stamu, II—172) „... Alexi Nuțu... a ajuns apostat față de Turcia, s-a făcut oștean și a plecat la Missolonghi”.

χάρτζι(τὸ) = (aici) căptușeală pentru haine.

Cf. tc. *harci*: a) cheltuială, ajutor (pt. oaste), trupă auxiliară.

b) articol principal al unui comerciant.

c) harcile = cheltuială, bani de cheltuială.

d) căptușeală pentru haine.

„... χάρτζι καὶ ρουτικῶ εἶναι πληρομένα ἀπὸ μῆνα.” (H.I., V—93) „... căptușeala și confecționatul (hainelor) sînt plătite de acum o lună”.

χάτι(τὸ) = scrisoare, act oficial.

Tc. *hal* „scrisoare, diplomă imperială (CDT, vol. I, Glosar).

„Ἐντοῦθεν οὐδὲ ἄξιον λόγον. μὲ τὴν ὅτι φέρετ τὸ χάτι διὰ τὴν ἀνεγερσίαν τοῦ σουλτάν Ἀβδούλ Ἀζίζι.” (I. Stamu, XV—236). „De aici (nu mai am) nimic important (de comunicat); de curînd s-a anunțat că va sosi actul de înălțare (pe tron) al sultanului Abdul Asiz”.

χοργιάτικον = varietate de bumbac de calitate superioară

Pentru text, v. *ὕσσιούρι*.

χουζούρι (τὸ) = curte. V. și forma *χουζούρι*, în *Glosar de cuvinte grecești (II)*, în R.A. vol. XXXV, nr. 2 — 1973.

„... ἀλλ’ οὔτε ἠμπορεῖ νὰ κλείσῃ τὴν πόρταν ἀπὸ τὸ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ χουζούρι του...” (H.I., LXV—187). „... dar nici nu poate să închidă ușa și să-i dea afară (din casă), în curte”.

χορταβαττη (ῆ) = un material textil, probabil postav, stofă etc.

„Ταρίφα Νικοπόλεως τζόχαις, εἰς τὸ φόρτομα γρ(όσια) 10, χορταβαττη εἰς κασσέλ(λες) γρ(όσια) 6” (Ms. 695, f. 49 v.). „Tarifele de la Nicopole: postavuri cu 10 groși încărcătura, stofă în baloturi, cu 6 groși”.

ψάριγο = „psario”, o varietate de postav.

„... μαχώτια ἐγγλέζικα ... 13 ἕως 14 (γρόσια), τοῦ ψαργιοῦ ... 16, 11 (γρόσια).” (H.I., VI—29 a) „... mahutul englezesc este cu 13 pînă la 14 groși, iar „psario” cu 16, 17 groși”.

ψοφακογούνα (ῆ) = blană de miel (astrahan).

„... ὅσα εἰς μία ψοφακογούνα καὶ φτιαστικό ... 9 γρ(όσια).” (Colecția „A. Arsachi” — Achi-ziiți 1984) „... cîți (bani s-au dat) pentru o blană de miel și pentru confecționat... 9 groși”.

A. Sacerdoțeanu, Bibliografia operei lui B. P. Hasdeu. IV

1256. *Nichipercea*, revistă umoristică, 1863. [Are atacuri împotriva lui Hasdeu ca redactor al lui Agbiuță].

1257. *Trompeta Carpaților*. 15 aprilie 1865. [Notiță despre Ion Vodă cel Cumplit].

1258. P. Bătăușu (= P. P. Carp) *Scrisoare către Hasdeu cu privire la Ion Vodă cel Cumplit*. Cugetarea, 22 oct. 1865. P. P. Carp. *A doua epistolă deschisă către d. Petricelcu Hasdeu*. Revista Dunării, nr. 2, 1 ianuarie 1866, p. 28.